

Engagerat föräldraskap som norm och praktik

Lucas Forsberg

Forskarassistent i socialt arbete ved Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier,
Linköpings universitet
lucas.forsberg@liu.se

Abstract

This ethnographic study explores parenthood ideals and practices among eight Swedish middle-class couples. A pivotal term in the analysis is *involved parenthood*, which is understood as a cultural norm prescribing that parents are responsible for their children, that they should spend much time with them, and develop close relationships to them. The study shows that children and their activities structure parents' daily routines and that childcare is prioritized over the parents' own leisure activities. A distinction is made between parents' time *with* and time *for* their children. While 'time with children' refers to undivided time spent with children, 'time for children' refers to childcare and household work that is carried out for the children's sake. Even though both types of time could be regarded as child centered, parents ideally spend time *with* their children; however, facing time pressure they argue it is hard to live up to this ideal in everyday life. It is also argued that parental involvement has different meanings for men and women in that the majority of the women assume primary responsibility for household work and childcare.

Keywords: parenthood, involvement, gender, child-centeredness, childcare, household work

Introduktion

Denna artikel handlar om svenska medelklassföräldrars vardagsliv och vad jag kallar för *engagerat föräldraskap*. Kortfattat kan det engagerade föräldraskapet

ses som en kulturell norm som poängterar föräldrars ansvar för sina barn, att de bör spendera så mycket tid som möjligt med dem och utveckla nära relationer till dem. Denna norm återfinns på olika håll i det svenska samhället. Exempelvis uttrycker skolan ofta önskemål om att föräldrar ska engagera sig i sina barns utbildning. Föräldraengagemang ses inte bara som avgörande för barnens lärande och utveckling, utan också som ett uttryck för demokratiseringen av utbildningsväsendet och lösningen på lärares tillkortakommanden (Forsberg 2007).

Det engagerade föräldraskapet lyfts också ofta fram i media, ett exempel på detta var i samband med det svenska riksdagsvalet 2006. Då fick svenskarna möta Moderaternas ledare (och sedermera statsministern) Fredrik Reinfeldt och hans hustru Filippa i en rad reportage. I flera av dessa presenterades de som relativt vanliga föräldrar. Reinfeldts beskrev sina liv som ett "livspussel" vars olika bitar ständigt måste koordineras för att passa ihop. Båda beskrevs som att ha framgångsrika karriärer och långa arbetsdagar, men det poängterades också att de också försöker ägna så mycket tid som möjligt med sina barn (Janouch 2007). I en artikel kommenterar Fredrik problemet med att kombinera föräldraskapet med sitt arbete som Sveriges statsminister, men påpekar att han alltid försöker komma hem och äta middag med familjen och om nödvändigt fortsätta arbeta senare på kvällen (Wesslén 2006). Även om familjen har både städerska och barnflicka påpekar Filippa att livet som småbarnsmamma innebär ett konstant plockande och städande. Hon lagar maten, medan Fredrik tar hand om disken och tvätten. Runt köksbordet är de som "vilken annan familj som helst" (Passanisi 2006) och Fredrik och Filippa turas om med andra föräldrar att skjuta barnen till fotbollen (Wesslén 2006).

Den mediala representationen av Fredrik Reinfeldt och hans familj har förstås kopplingar till moderat familjepolitik, men också mer generellt till svensk familjepolitik som den utformats sedan 1960-talet då tvåförsörjarfamiljen gjordes till norm (Björnberg 2002). Tvåförsörjarmodellen har sin grund i de massiva förändringarna som då skedde på den svenska arbetsmarknaden. Det tidigare dominerande hemmafruidealet underminerades av att det skriande behovet av arbetskraft möttes med att ett ökat antal kvinnor började förvärvsarbeta (Lundqvist 2007). Samtidigt kritiserades hemmafruidealet av feminister som hävdade att det inte räckte med att kvinnor fick möjligheten att förvärvsarbeta, utan att männen också måste dra sitt strå till stacken och dela ansvaret för hushållsarbete och barnomsorg (se t.ex. Moberg 1961). Socialdemokraterna, som var i regeringsställning, tog till sig den feministiska kritiken och sjösatte 1964 ett politiskt program med jämställdhet som ut-

talat mål, vilket skulle ge både kvinnor och män möjligheten att vara nära och fostra sina barn. Föräldraskapet blev därmed också en fråga för män, vilket inte minst konkretiserades i den könsneutrala föräldraförsäkringen 1974 (Klinth 2002). Fäderna uppmanades att engagera sig i omsorgen om sina barn, till och med under barnets första sex månader. Trots inledande kritik från borgerligt håll har tvåförsörjarmodellen idag stöd i de flesta politiska läger, vilket synliggjordes i Fredrik Reinfeldts borgerliga regeringsförklaring där behovet av jämställdhet i familjen poängterades: "Både kvinnor och män skall kunna kombinera familjeliv med arbetsliv, och få vardagspusslet att gå ihop" (Reinfeldt 2006: 6). Detta liknar som sagt den familjepolitik socialdemokratiska regeringar tidigare fört fram, men till skillnad från dem ser de "nya" moderaterna så kallade hushållsnära tjänster som en lösning på vardagens pusslande.

Samtida svensk familjepolitik framställer alltså den gode medborgaren som ett arbetande subjekt, men också som ett föräldrasubjekt, en engagerad förälder där tiden efter arbetet främst spenderas inom familjens hägn (Björnberg 2002). Samtidigt visar forskning på att svenska medelklassföräldrar, och inte minst mammor, vill kunna kombinera en framgångsrik karriär med ett rikt familjeliv (Elwin-Novak & Thomsson 2001, Kugelberg 2006, Mellström 2006). Denna studie fokuserar på den del av det så kallade "vardagspusslet" (Reinfeldt 2006: 6) som handlar om föräldraskap och familjeliv. Med utgångspunkt i en etnografisk studie om åtta svenska medelklassfamiljer är syftet med denna artikel att studera hur män och kvinnor i sin vardag orienterar mot samtida föräldraskapsideal och då särskilt frågan om engagemang. För att problematisera föräldrarnas engagemang kommer jag, för det första, göra en analytisk skillnad mellan den tid föräldrarna ägnar *för* och den tid de ägnar *med* sina barn, samt dessa "tidars" könade aspekter. För det andra förstår jag vad jag kallar för engagerat föräldraskap som en norm utifrån Judith Butlers subjektsteori. I det följande kommer jag att diskutera tre viktiga komponenter i det engagerade föräldraskapet – ansvar, barncentrering och närhet – och samtidigt presentera tidigare, främst svensk, föräldraskapsforskning.

Engagerat föräldraskap: ansvar, barncentrering och närhet

I den numer klassiska *The Normal Chaos of Love* framhåller Beck och Beck-Gernsheim (1995) att det senmoderna samhällets parrelationer blivit allt mer instabila medan föräldrars relation till sina barn har kommit att bli mindre

förhandlingsbara. De konstaterar kärnfullt: "Partners come and go, the child stays" (Beck & Beck-Gernsheim 1995: 37). Detta påstående bekräftas i stort av svensk familjeforskning. Att skaffa barn ses idag som ett livsavgörande beslut och ett sätt att skapa långtgående, eviga band till en annan individ (Bergnéhr 2008). Det är mer eller mindre omöjligt att avsäga sig föräldraskapet och det förväntas att båda föräldrar förtsätter att vara aktiva föräldrar efter en eventuell skilsmässa. Barnets bästa anses vara att båda föräldrar har fortsatt kontakt och ansvar för barnet (Edwards m.fl. 2002). Ansvar för barnen innebär att barnens beteende reflekteras på föräldern, så om föräldern inte fortsätter att vara aktiv eller det finns tecken på misskötsel riskerar föräldern att hamna i dålig dager (Björnberg & Bäck-Wiklund 1990).

Det engagerade föräldraskapet innebär inte bara att föräldrar anses vara ansvariga för sina barn, det handlar också om barncentrering. Svenska medelklassföräldrar ägnar stor del av vardagen åt barnomsorg, vad jag definierar som tid *för* barn. Detta inkluderar, för det första, direkt barnomsorg, som exempelvis läxhjälp, läsa godnattsaga, skjutsa barnen till skola och till olika fritidsaktiviteter och allmän passning och fostran av barnen. För det andra kan stora delar av föräldrars hushållsarbete förstås som indirekt barnomsorg. DeVault (1991) har visat på att praktiker som att handla, laga och servera mat är hushållsarbete som syftar till att ta hand om barnen och familjen. Även praktiker som att tvätta barnens kläder och städa deras rum kan förstås som former av indirekt barnomsorg. Även när barnens mest grundläggande behov är mötta kretsar många svenska föräldrars liv kring barnen i det att de vill spendera tid *med* sina barn. I Björnberg och Bäck-Wiklunds (1990) studie ville alla föräldrar – oavsett social bakgrund – ägna så mycket tid som möjligt med sina barn. För dessa föräldrar handlar familjen om gemenskap och närhet, barn ses som ett gemensamt projekt för föräldrarna och meningen med livet. Målet är att hålla samman familjen och ta ansvar för barnens utveckling. Barn har enligt Bäck-Wiklund och Bergsten (1997) fått en central position i familjen eftersom de skapar ett rutinemässigt vardagsliv. Rutiner ger kontinuitet och en känsla av sammanhang, barncentreringen kan därför förstås som en kompensation för en förlorad samhällelig sammanhållning. I stället för att söka gemenskap i det offentliga, försöker människor skapa gemenskap och mening i familjen.

Slutligen handlar det engagerade föräldraskapet också om skapandet av nära relationer mellan föräldrar och barn, vilket utvecklas och upprätthålls genom att spendera mycket tid med barnen. I början av 1990-talet studerade Moqvist (1997) föräldraskap och familjeliv i ett mindre svenskt samhälle och

jämförde sina resultat med studier som genomfördes i samma stad på 1950-talet. Hon menar att familjelivet har blivit mer emotionellt och att föräldrarna i hennes studie var mer engagerade än föräldrarna fyrtio år tidigare. Fokus står nu framför allt på nära relationer mellan föräldrar och barn och den förhärskande idén är att båda föräldrar ska ha nära relationer till sina barn. Det moderna föräldraskapet i Moqvists studie kännetecknas av barncentrering och demokratiska, anti-auktoritära ideal där uppfostrans fokus ligger på barnets inre processer snarare än på dess yttre beteende (jfr Giddens 1995). För att kunna lära barnet korrekt uppförande krävs där för att föräldrarna utgör positiva förebilder och att de har nära kontakt med sina barn så att de kan avgöra vad som pågår i barnets inre liv.

Även om många föräldrar med olika social bakgrund är barncentrerade och vill spendera tid med sina barn visar tidigare forskning på att engagemanget har vissa klassaspekter. I sin studie av föräldrars syn på barn gör Halldén (1992) en idealtypisk distinktion mellan *barnet som varande* och *barnet som projekt*. Varandeperspektivet syftar på en förståelse av barndom och utveckling som en naturlig process driven av inre krafter. Föräldrarnas uppgift är att finnas där för barnet men barnets utveckling kan inte – och bör inte – påverkas. Projektperspektiv innebär att föräldern ses som viktig för barnet – föräldern bör sätta normer och aktivt styra barnets utveckling (jfr Moqvist 1997). Halldén har inget explicit klassperspektiv, men jämför mellan ett mindre svenskt samhälle på landbygden – där majoriteten tillhör arbetarklass – och en svensk storstad, där majoriteten tillhör medelklass. Resultaten bekräftas av andra studier, som exempelvis Lareau (2003) som i sin etnografi om amerikanska familjer visar på att medelklassföräldrar har en kulturell preferens för att se sitt engagemang som helt avgörande för barnets framtid, medan arbetarklassföräldrar orienterar mot ett ideal där barnets utveckling främst ses som en följd av dess inre drivkrafter (jfr Brembeck 1992).¹ Detta får enligt Lareau konsekvenser för föräldrarnas interaktion med barnen (t.ex. anti-auktoritära ideal) och deras engagemang i barnens skolgång och fritid. Svenska medelklassföräldrars idealisering av engagemang och närhet kan också belysas utifrån Johnsdotters (2007) studie av somaliska familjer i Sverige. För de somaliska föräldrarna framstår svenska föräldrars längtan efter närhet till sina barn – vad Johnsdotter kallar för emotionell föräldrakärlek – som självisk. Uppfostrans mål är enligt de somaliska föräldrarna inte att skapa nära relationer mellan föräldrar och barn, utan att skapa en god vuxen, genom att exempelvis möjliggöra den bästa utbildningen. Även om föräldrarnas relation

till barnet ses som speciell är uppfostran en kollektiv uppgift, vilket innebär att barnet kan placeras hos den vuxna släkting som för tillfället har bäst förutsättningar. Barn kan alltså i högst grad framstå som ett pr ojekt, men utan de emotionella föräldraskapsideal som åter finns bland svenska medelklassföräldrar (Brembeck 1992, Halldén 1992; Moqvist 1997).

Engagerat föräldraskap och subjektivering

Sammantaget visar tidigare forskning på att det bland svenska medelklassföräldrar återfinns normativa ideal där föräldrar ses som ansvariga för sina barn, att de bör leva barncentrerade liv och utveckla nära relationer till barnen. Men vad är egentligen en norm och hur relationerar föräldrar i vardagslivet till dessa normer? Ett sätt att förstå detta är utifrån Butlers (1997, 2005, 2006) subjektsteori. Grundläggande för Butlers förståelse kring normer är idén om relationen mellan makt och subjekt, vilket hon i stora stycken hämtar från Foucault. Relationen mellan makt och subjekt är minst sagt ambivalent och artikuleras i subjektiveringen, det vill säga den process då individen blir ett subjekt, en social aktör, samtidigt som den blir underordnad makten. Subjektivering skapar å ena sidan identitet och existens, å andra sidan underordning genom att reducera utrymmet för möjligt agerande. Detta innebär att det inte finns något identitetsskapande utanför de normer som möjliggör de olika positioner subjektet kan ta (Butler 2005). Butler är dock noga med att påpeka att människor inte determineras av normer eller följer dem passivt. I stället förstås normer som "en form av social kraft som skapar det förståeliga fältet av subjekt" (Butler 2006: 48). Normer handlar därmed inte så mycket om tvång och våld som om en positiv kontroll och implicit logik. Normer internaliseras inte på ett enkelt sätt, utan för att vara verksamma måste de aktivera fantasin, normer verkar på ett psykosocialt plan genom att subjektet idealiserar och anknyter sig själv (sitt *själv*) till normer för korrekt beteende (Butler 2000). Men det räcker inte med enbart rätt beteende, tanken är att individen lär sig behärska och förkroppsliga praktiken (Butler 1997). Individen förvandlar på så sätt sig själv och blir vad Foucault kallar för "sitt uppförandes moraliska subjekt" (2002: 27). För att bli en social aktör måste individen alltså bli subjektiverad. Men subjektiveringen är enligt Butler (1997) aldrig fullständig, normer determinerar inte individen eftersom de är beroende av individens iscensättande för att ha effekt. Det finns därmed alltid en rest som inte innesluts

i subjektiveringen, det finns alltid en möjlighet för individen att *inte* fästa sig själv till en specifik norm. Jag kommer att vidareutveckla detta resonemang i slutet av artikeln, men vi kan här konstatera att det engagerade föräldraskapet utifrån ett butlerianskt perspektiv alltså kan ses som en norm som skapar möjlighetsvillkor för individen, den sätter upp ramarna för vad som ses som ett "levbart liv" (Butler 2006: 8). Engagerat föräldraskap ska dock inte ses som en norm som upprättas helt "utifrån" (t.ex. politik, skola) och som individer följer automatiskt, utan springer också ur individers begär och önskan om att bli subjekt, i detta fall att bli goda föräldrar.

Metod

Materialet för denna artikel kommer från en etnografisk studie av svenska medelklassfamiljers vardagsliv. Fokus för studien har varit hur föräldrar i vardagen hanterar olika krav från skola, hem och arbete.² I studien ingår åtta medelklasspar med två eller fler barn, varav minst ett är mellan 8 och 10 år. Tillsammans har de deltagande familjerna 25 barn i åldrarna 2–16 år. Alla föräldrar förutom två pappor har högskoleutbildning, många har relativt karriärorienterade yrken och majoriteten bor i radhus eller villa i förorten till en mellanstor svensk stad. Två familjer är ombildade, där föräldrarna har barn från tidigare relationer, resterande har gemensamma biologiska barn.

En rad etnografiska metoder har använts för att studera familjerna (se Aarsand & Forsberg 2010, Ochs m.fl. 2006). Vi har genomfört deltagande observationer med videokamera hemma hos familjerna under en veckas tid vilket sammanlagt har genererat omkring 300 timmar videoinspelad vardagsinteraktion (upp till 40 timmar i varje familj). Vi var tre personer i forskningsteamet: två videoetnografer och en tredje forskare som med hjälp av strukturerade fältanteckningar studerade hur hushållets utrymmen och artefakter användes. Vi genomförde också semistrukturerade intervjuer med föräldrarna och det 8–10-åriga barnet om vardagliga rutiner, sociala nätverk, fritidsaktiviteter och utbildningsfrågor.³ Vidare fyllde familjemedlemmarna i enkäter om sina dagliga aktiviteter och sociala nätverk. De videobaserade observationerna har kodats i sin helhet, och valda delar har transkriberats. Samtliga intervjuer har transkriberats.

Baserat på observationer och föräldraintervjuer diskuterar jag i denna artikel hur föräldrarna orienterar mot tid *för* sina barn och tid *med* sina barn.

Observationer och intervjuer ger både en sammantagen och detaljerad förståelse för hur föräldraskap utformas i de deltagande familjerna. Medan intervjuer hjälper mig att analysera uttalade föräldraskapsideal är det genom observationer möjligt att studera hur informanterna utformar sitt föräldraskap och orienterar mot föräldraskapsideal i vardagen. Genom intervjuer får jag också syn på generella mönster i föräldraskapet, hur föräldrarna menar att de brukar utforma det. Eftersom vi följde familjerna under en så kort tid kan jag inte presentera generella tendenser för föräldraskapspraktiker ur observationsdata, istället ger det exempel på hur de olika praktikerna gestaltar sig *in situ* och hur män och kvinnor utformar hushållsarbete, barnomsorg och umgänge med barnen i vardagen. De föräldrar som diskuterats i det följande är valda för att de representerar och ger bra exempel på olika aspekter av det engagerade föräldraskapet. De frågor som diskuteras åter finns i samtliga deltagande familjer. Samtidigt finns det förstås skillnader i hur föräldrarna engagerar sig i sina barn. Dessa skillnader är bland annat kopplade till barnens ålder, relationen mellan barn och föräldrar, avstånd till skola, fritidsaktiviteter, arbetstider och möjlighet till flexibel arbetstid (Forsberg 2009).

Tid med barn – barncentrerad närhet

Vardagslivet för föräldrarna i studien kretsar i högsta grad kring barnen. Efter arbetsdagens slut prioriterar de barnen framför det mesta i sina liv. En av fäderna i studien, Tomas Eklund, bor sedan ett par år med sin sambo Kristina och hennes två barn, Johanna (8 år) och Sara (4 år). Hans egna barn från ett tidigare äktenskap, Marie (16 år) och Anders (13 år), bor hos dem varannan vecka respektive varannan helg. I en intervju berättar han om hur han önskar att det fanns mer tid att träna. I sina försök att röra på sig går han promenader med familjen, men dessa promenader är inte så snabba och ger inte så god träning som han önskar eftersom de små barnen inte kan hålla hans takt. Samtidigt menar han att långpromenaderna är ett sätt att upprätthålla familjerelationer:

För då känns det som att man välbäddat löser världsproblemen. Dom som vill gå och hålla hand i hand. Vill Sara hålla mig i hand och prata om vad hon gjorde på dagis i förrgår får hon göra det eller vill Marie prata om en matteläxa eller Anders ett [fotbolls]problem så gör dom det. Sen stannar man och äter lite korv eller mackor eller någonting. Man är avskärmad från omgivningen, från telefon och

kompisar och det ringer på dörren och allt det där. Då får man vara tillsammans på ett väldigt bonnaenkelt sätt. När man tar på sig ett par gummistövlar och en fleece och går ut i skogen så gör man det. Och då är man naturlig.

Som jag visat ovan poängteras i olika delar av samhället ofta betydelsen av att föräldrar engagerar sig i sina barn på skilda sätt, exempelvis genom att prioritera tid med dem och utveckla nära relationer till dem. Engagemang och barncentering ses som egenskaper hos en ”god” förälder. Tomas positionerar sig i relation till denna norm genom att visa på att han prioriterar sina barn. Han berättar hur han och Kristina under familjens långpromenader i skogen tar sig tid och pratar med barnen om vad som finns på deras hjärtan. Fokus är alltså på barnen. Tomas menar att i skogen är de avskärmade från den omgivande världen som annars riskerar störa stunden med familjen – en stund som beskrivs som ”bonnaenkel”, ett begrepp som för tankarna till en förmodern värld och till skogen som en plats där man kan vara ”naturlig” (jfr Halldén 2009). Det finns inga konflikter i denna idealiserade gemenskap, pappan visar istället på att han utvecklar nära relationer till sina barn när de är i skogen.

En annan praktik hos studiens familjer som sätter barnen i centrum är vad de kallar för ”fredagsmys” eller ”kvällsmys”. På fredagar, efter en lång arbetsvecka, tillbringar föräldrarna kvällen tillsammans med barnen, äter något gott och spelar spel eller tittar på ett TV-program eller en videofilm. Fredagsmys kan ses som en modern ritual där något av den ideala familjen skapas, en ritual där barnen har en central plats. Det är vad man i den anglosaxiska världen kallar för ”family time” eller ”quality time” (Daly 2001). Själva begreppet, ”mys”, signalerar närhet och värme, en närhet med barnen i centrum. Denna närhet kan förstås också skapas tillsammans som par men när familjen har en stund tillsammans då är det barnets vilja som gäller. Fredagsmys blir på så sätt intimt sammanknippt med barnen och deras viljor (t.ex. vad gäller val av film eller TV-program). Att umgås med familjen en helgkväll innebär med andra ord att spendera tid *med* barnen.

Tomas och Kristina Eklund uttrycker en önskan om att skapa nära relationer till sina barn, vilket de försöker realisera genom skogspromenader och fredagsmys. De poängterar med glädje att deras önskan om intimitet är reciprok, att deras barn tycker om att umgås med dem:

Det är skönt att barnen vill vara med oss. Jag vet när jag själv var i den åldern som mina barn är då var alternativ ett, två, tre, fyra och kanske fem, sex – gör vad som helst, men var inte med mamma och pappa.

Enligt Tomas är det inte bara relationen mellan honom och hans barn som är närmare än den han hade med sina föräldrar, utan han ser detta som en generell tendens i samhället (jfr Moqvist 1997). De minskade klyftan mellan föräldrar och barn tror han beror på en större likhet mellan vuxnas och barns kulturer. Dagens skola är lik den han gick i, han lyssnar på samma musik och gillar samma filmer som sina äldre barn.

I intervjun lyfter Tomas fram sig själv som en engagerad förälder särskilt vad gäller tid *med* barnen. Han prioriterar umgänget med barnen och konstaterar att barnen vill umgås och prata om sina problem med honom och Kristina. Detta föräldraskap liknar i stora stycken det demokratiska idealet för intima, nära relationer som Giddens (1995) menar karaktäriserar det senmoderna samhället. Enligt Giddens (2003) bör föräldrar fortfarande ha en viss auktoritet över barn, men relationen ska bygga på samma demokratiska principer som parrelationer. Föräldrar bör lyssna på sina barn och visa intresse för deras känslor, tankar och erfarenheter. De ska helst också utveckla nära relationer som bygger på "emotionell kommunikation" med barnen (Giddens 1995).

En annan förälder som uttrycker önskan om närhet och tid med sina barn är Pernilla Gustavsson. Hon bor med sin man Erik och deras tre barn, Jessica (10 år), Anton (8 år) och Mikaela (5 år). I en intervju beskriver Pernilla hur "allt rullar på" på vardagskvällarna, det vill säga att kvällarna är fyllda med hushållsarbete och barnomsorg. Hon önskar istället att hon "... hade mer tid att vara mer engagerad [...] att göra något roligt med barnen". Pernilla gör därmed en distinktion mellan olika former av engagemang. Men om vi utifrån våra observationer tittar närmare på hur en vanlig vardag gestaltar sig för henne och Erik märker vi att de faktiskt spenderar ganska mycket tid *med* sina barn.

På morgonen väcker Erik Anton och Jessica vid halv sju och dukar fram frukost åt dem och åt Pernilla. Under frukosten pratar Anton om skolan och om en kompis, medan Jessica pratar om vad hon ska göra i helgen och om ridstallet, där hon spenderar många av sina eftermiddagar. Erik och Pernilla pratar om att måla om i scouternas rum, där Erik är ledare. När de är färdiga tar Erik hand om disken medan Pernilla går och väcker Mikaela, som går till köket och äter frukost. Kvart över sju åker Erik till jobbet, och de äldsta barnen tar liksom de flesta dagar skolbussen en stund senare. Pernilla är kvar hemma och klär på Mikaela, gör i ordning sig själv och de åker hemifrån en halvtimme senare.

Vanligtvis både lämnar och hämtar Pernilla Mikaela på förskolan, men denna dag hämtar Erik henne. Väl hemma börjar Erik förbereda middagen.

Anton tar skolbussen direkt hem, andra dagar tar han skolbussen till någon kompis och blir hämtad senare på kvällen. Under middagen frågar Erik ut dem om deras dag. Efter maten går Anton och spelar TV-spel, när Mikaela kommer till vardagsrummet lite senare tittar de istället på barnprogrammen. På vägen hem från jobbet hämtar Pernilla Jessika vid stallet, dit hon åkt med skolbussen efter skolan. De kommer hem strax före sex, Pernilla säger hej till Mikaela och Anton och frågar om han gjort sina läxor. Medan Pernilla och Jessika äter pratar de med Erik om några vänners semesterresa och ett eventuellt konsultuppdrag till Pernilla. Jessika berättar om sin dag och att hon har huvudvärk. Erik frågar Jessika om hennes läxor. Efter middagen tar han hand om disken, medan Pernilla får besök av en granne. De går över till grannen en stund. Vid sjutiden, när barnprogrammen är slut, hjälper Erik Mikaela att ta på sig pyjamas. När han ser hennes stökiga rum börjar han städa och plocka i ordning. Han ber Mikaela att hjälpa till, men hon springer iväg. När Pernilla kommer hem igen sätter hon sig och spelar TV-spel med Anton en stund och pratar med honom om att han ska få glasögon. Erik fortsätter att städa Mikaelas rum och tar sedan Antons rum. Under tiden leker barnen. Något händer i leken och Jessika kommer gråtandes till mamma och säger att Mikaela slog henne. Pernilla säger åt Mikaela att be om ursäkt och uppmanar Jessika att gå och lägga sig. När Jessika gått och lagt sig äter Pernilla kvällsfika med Mikaela och Anton. De pratar om vad de ska göra i morgon. Där efter hjälper Pernilla den yngsta dottern att tvätta sig och borsta tänderna. Erik läser sedan godnattsaga för henne innan de säger god natt, medan Pernilla läser för Anton och de återigen pratar om att han ska få glasögon.

I denna korta beskrivning kan vi se att föräldrarna ägnar sig både åt tid *med* och tid *för* barnen under denna dag. Vid upprepade tillfällen under eftermiddagen försöker både Pernilla och Erik att prata med barnen om hur deras dag varit, hur de mår och vad de tycker om olika saker. De är med andra ord i högsta grad engagerade i barnen i det att de tar tid *med* barnen. Trots detta upplever Pernilla att hon inte gör tillräckligt. Pernilla påminner om de förvärvsarbetande mammor Elvin-Nowak (1999) studerat. De uttrycker längtan efter *mer* engagemang i sina barns vardagsliv. Men diskrepansen mellan det begärda föräldraskapet och vardagslivets tidspress skapar skuld känslor, kvinnorna upplever att det inte kan bli de "goda" mammor de önskar vara. Det hushållsarbete och den barnomsorg Pernilla utför ser hon inte främst som engagemang eller åtminstone inte som lika engagerat föräldraskap som tid *med* barn. Istället framträder en idealisering av tid med barn som liknar

”quality time”, vilket ses som den ostörda tid föräldrar ägnar sina barn och inget annat. Enligt Daly (2001) målar kvalitetstidsbegreppet en romantiserad bild av familjen och bör snarast förstås som ett föreskrivande begrepp istället för ett beskrivande begrepp som ger en objektiv bild av samtida familjeliv. Daly (2001) menar att det är dessa höga ideal som ger föräldrar dåligt samvete för att inte vara tillräckligt engagerade och för att de inte ägnar tillräckligt mycket tid med barnen. Pernilla och Erik Gustavsson har som vi sett visserligen inte kvällsmys – de avsätter inte tid att göra ”något roligt” denna dag och kvällen spenderas främst till direkt och indirekt barnomsorg. Samtidigt finns det ett antal tillfällen där de faktiskt utövar tid *med* barnen. Liksom andra kvällar sker detta dels runt matbordet, dels vid sänggående. Men det sker också mer spontant, exempelvis när mamma spelar TV-spel med Anton, eller när hon tröstar Jessica. Föräldrarna och barnen har med andra ord en rad små ”kvalitetsstunder” (Kremer-Sadlik & Paugh 2007), men det tycks som att dessa inte hålls lika högt som att göra ”något roligt med barnen”.

Tid för barn – barncentrerat ansvar

De flesta föräldrar i studien upplever att vardagarna går i ett. Vissa, som Pernilla Gustavsson menar att de inte hinner vara med sina barn så mycket som de vill, medan andra menar att man hinner med det man vill, men att det är intensivt. Vad som än är fallet är vardagarna för samtliga familjer rutinartade och fylls mest av tid *för* barn, av hushållsarbete och barnomsorg, det finns sällan tid för kvällsmys och långpromenader. Så är också fallet hos familjen Dahlberg.

Göran och Elisabeth Dahlberg har tre barn: Niklas (13 år), Andrea (12 år) och Jens (9 år). Vardagarna för Göran och Elisabeth kretsar kring barnens fritidsintressen och skolarbete, vilket Elisabeth har ett särskilt ansvar för. På tisdagen går de upp strax före sju, gör sig i ordning, ställer fram frukost till barnen, duschar, klär på sig och äter frukost. Under frukosten frågar Elisabeth om barnens läxor och diskuterar skoldagen med dem. Mormor och morfar, som är på besök, äter frukost med dem. När barnen gått från frukostbordet diskuterar Elisabeth, mormor och morfar Jens skoldag. Runt tjugo minuter i åtta cyklar Jens och Andrea till skolan. En stund senare åker Göran till jobbet och Niklas cyklar till sin skola. Elisabeth stannar kvar och dricker kaffe med sina föräldrar innan hon åker till arbetet.

Vid femtiden lämnar Göran kontoret och hämtar upp Elisabeth på hennes arbete. Han hinner bara hem och vända innan han behöver köra sin dotter Andrea till pianolektionen. Andra dagar kör han henne till träningar eller matcher med fotbollslaget, som han också leder. Under tiden lagar Elisabeth mat tillsammans med sina föräldrar. När Jens kommer in i köket säger hon åt honom att börja göra läxor. Jens klagar och vill helst inte göra läxorna, men sätter sig till slut vid köksbordet och gör läxorna. Morfar sitter bredvid honom och hjälper till, medan Elisabeth lagar mat. Så fort Jens är klar med en uppgift, ger hon honom nästa och ser till att han gör klart sina läxor. Strax före sex kommer Göran och Andrea hem igen, de pratar med Elisabeth om att Andrea vill sluta med pianolektionerna. Medan föräldrarna dukar middagsbordet påminner de Niklas om att han måste göra sina läxor. Under middagen pratar familjen främst om barnens läxor och skola. När Niklas och Andrea går från bordet påminner Elisabeth dem att göra sina läxor. Efter middagen tar föräldrarna hand om disken, Göran går sedan till Niklas – som tittar på TV på sitt rum – och säger åt honom att börja med läxorna. Vid sjutiden, när de gjort i ordning i köket, åker Göran iväg på styrelsemöte med fotbollsföreningen medan Elisabeth går ned till källaren och tar hand om tvätten. Först kommer Andrea och sedan Niklas till henne och ber om hjälp med läxorna. När hon är klar med tvätten går hon och hjälper Niklas. Andrea blir snart klar med sina läxor och sätter sig och tittar en stund på TV tillsammans med morfar och sedan fikar de två tillsammans med Jens och Niklas – som fortfarande inte är klar med sina läxor. Efter kvällsfikat säger Elisabeth till Jens att gå och lägga sig medan mormor klipper håret på Andrea. När detta är klart går hon på Elisabeths uppmaning och lägger sig. När vi lämnar huset är Niklas fortfarande uppe och tittar på TV och pappa har inte kommit hem från föreningsmötet.

Som vi ser struktureras Göran och Elisabeth Dahlbergs vardag i stora stycken kring barnen, och då särskilt tid *för* barnen. Göran plockar fram frukost, skjutsar Andrea till pianolektionen och påminner Niklas om hans läxor. Elisabeth har dock ett större ansvar för hemmet och barnen. Hon lagar mat, tvättar, påminner alla barnen om deras läxor och hjälper dem att göra dem. Stor del av interaktionen mellan henne och barnen denna dag, liksom de andra dagarna vi besökte dem, handlar om skola och läxor. Hon påminner inte bara barnen, utan har dessutom god koll på vilka läxor barnen har. Elisabeth har också ansvaret för större inköp till barnen, som exempelvis kläder. När jag frågade Göran om familjens klädinköp svarade han:

Ja, handla kläder är rätt så regelbundet med tre barn så att säga. För nu är det skolan, nu är det höst och vinter och då ska det till vinterkläder och de gamla har växt ut. Och det är ju mer Elisabeth som har den biten. Bland [annat] för att jag har en färgdefekt så att [skrattar] det skulle kunna se rätt kul ut om jag klädde upp barnen. Eh ja, i alla fall kan man skylla på det. Nej, men hon är bättre helt klart på den biten vad gäller kläder och mode och hur det ska se ut och inte se ut. Även om jag hänger på, men det är mer för att hänga med.

I intervjun ger Göran en förklaring till varför han inte har ansvar för klädinköp genom att först nedvärdera sitt kunnande (som en följd av hans färgdefekt), sedan genom att berätta att han trots allt brukar följa med. På så sätt poängterar han sitt föräldraengagemang – han har visserligen inget ansvar i just denna barnomsorgspraktik, men han är än dock en engagerad pappa eftersom han följer med för att umgås med familjen.

Liksom hos familjen Dahlberg har kvinnor i Sverige oftast huvudansvaret för hemmet. Sammanboende kvinnor med småbarn (upp till sju år) ägnar nästan dubbelt så mycket tid till barnomsorg och hushållsarbete än vad männen gör. Relationen mellan sammanboende män och kvinnor med barn över sju är något mer jämställd (SCB 2003). Arbetsuppdeleningen mellan Göran och Elisabeth Dahlberg kan liknas vid de par i Magnussons (2006) studie av nordiska föräldrar som hade "ojämnast" arbetsdelning. I paren med "ojämnast" arbetsdelning tenderar kvinnorna vara mer hemmaorienterade och männen mer arbetsorienterade och det ställs olika krav på ett gott moderskap och faderskap. Inte sällan har männen i dessa par en form av "vikarieföräldraskap" – de tar ansvar, men det är kvinnan som har ett övergripande och yttersta ansvar för vad som behöver göras. Även om Göran gör viktiga uppgifter är det Elisabeth som planerar och delegerar uppgifter hos familjen Dahlberg. Liksom i hälften av par en i studien har hon ett tydligt huvudansvar för allt som rör barnens skolgång – läxor, skolval och interaktion med lärare (Forsberg 2007).

Det begärliga föräldraskapet

I denna artikel har jag presenterat hur några svenska medelklassföräldrar orienterar till vad jag kallar för normen om engagerat föräldraskap, det vill säga den kulturella norm som idealiserar föräldrars ansvar, umgänge och nära relationer med sina barn. Jag har visat på skillnader i skapandet i föräldrars

engagemang. Bland dessa föräldrar återkommer ofta en distinktion mellan vad jag kallat för tid *för* och tid *med* barn. På ett plan kan både tid *med* och tid *för* barn ses som ett barncentrerat och engagerat föräldraskap, men föräldrarna tenderar att idealisera tiden *med* barnen. De vill vara mer engagerade än att "bara" ta hand om hushåll och barnomsorg. De flesta föräldrar i studien försöker att ta tid med sina barn och vill utveckla nära relationer till dem. Faktum är att ingen av föräldrarna i studien positionerar sig som oengagerad, oavsett praxis.

Distinktionen mellan tid *för* och tid *med* barn synliggör föräldraskapsnormer, men också olika föräldraskapspraktiker. För det första finns det en tendens till vissa könskillnader i hur föräldraskapet utformas i praktiken. Generellt är föräldrarna i högsta grad delaktiga i sina barns vardagsliv, men i hälften av familjerna har männen ett mindre ansvar än kvinnorna. Detta stämmer inte bara väl överens med resultat från större, kvantitativa studier (t.ex. SCB 2003), utan kan också ses som en del av en moderskapsideologi som varit norm i västerländsk kultur sedan åtminstone industrialiseringen (Löfgren & Frykman 1979). Denna ideologi har framhävt barnets välmående som avhängigt ett "intensivt" moderskap, där kvinnan ses som den naturliga och självklara omsorgsgivaren och där förväntas ta huvudansvaret för barnen (Hays 1996). När jag i intervjuer frågade de fäder som inte tog lika stort ansvar för tid *för* barn om varför de inte var engagerade i ett visst område påpekade fäderna, som exempelvis Göran Dahlberg, ofta sitt engagemang i andra områden. Att en del av fäderna inte tar lika stort ansvar som kvinnorna för den barnomsorg som jag kategoriserat som tid *för* barn visar på den skillnad mellan de normativa ideal som återfinns bland studiens familjer och de som tagit sig uttryck i svensk familjepolitik. Den politiska normen är, som jag beskrev inledningsvis, att både män och kvinnor tar sin beskärda del i hemmet (Björnberg 2002). Föräldrarna i studien orienterar också mot detta jämställdhetsideal, men dessa män tycks inte behöva praktisera tid *för* barn på samma sätt (eller i samma utsträckning) som kvinnorna för att ses som engagerade eller som att de lever ett levbart liv. Även om dessa fäder skiljer sig från exempelvis en del amerikanska fäder, som poängterar försörjarskap och umgänge med barnen som sina primära föräldrauppgifter (se t.ex. Townsend 2002), tar de inte fullt lika stort ansvar för barnomsorg och hushållsarbete som kvinnorna. Dessa fäder ägnar mindre tid *för* barn än mödrarna och positionerar sig därmed inte helt i relation till den politiska normen om ett jämställt föräldraskap, utan förskjuter betydelsen något genom att lägga mer

betoning på tid *med* än tid *för* barn. Ett engagerat, barncentrerat föräldraskap behöver med andra ord inte nödvändigtvis betyda ett jämställt föräldraskap (jfr Bekkenen 2002).

För det andra visar studien på att föräldrarna – trots att de i högsta grad är engagerade och spenderar tid *med* sina barn – uttrycker de önskan om mer tid med barnen, en odelad tid där de umgås med och utvecklar nära relationer till barnen. Erik och Pernilla Gustavssons eftermiddagar kretsar exempelvis kring barnen, men Pernilla önskar att hon kunde vara mer engagerad. Genom att berätta att hon *vill* vara mer engagerad positionerar hon sig ironiskt nog som en engagerad mamma som tycker om att umgås med sina barn. Den strävan efter engagemang som föräldrarna i studien uttrycker kan tolkas som att subjektivering också innefattar ett begär efter ontologisk trygghet, en längtan efter att uppleva sig ha en fast, positiv identitet. Som jag diskuterat ovan menar Butler (1997) att normer, som den om engagerat föräldraskap, aldrig är totalitära, att det alltid är möjligt att inte knyta sig själv till en specifik norm. Detta kan dock få vissa konsekvenser. Subjektet riskerar exempelvis att bli oförståeligt, eftersom normer reglerar vad som erkänns som ett levbart liv och den som inte iscensätter föreskrivna normer riskerar att utsättas för sociala sanktioner. Vidare – eftersom identitetskapande görs i relation till normer som förhandlar om vem ”jag” är – innebär ett ifrågasättande av en norm ett ifrågasättande av ”sanningen” om mig själv, av ontologin (Butler 2005). Subjektets anknytning till normer – oavsett praktik – kan ses som ett sätt att uppnå en upplevelse av fast identitet och därmed hålla existentiell ångest stången. Begäret efter en viss subjektsposition kan med andra ord sägas vara ett begär efter ontologisk trygghet (jfr Whitehead 2002). Ett ifrågasättande av den norm där min ontologiska status definieras innebär där för också ett radikalt ifrågasättande av mig själv. På samma sätt kan ett misslyckande med att iscensätta normen, att inte kunna leva det man anser vara ett levbart liv, leda till dåligt samvete (jfr Elwin-Novak 1999).

Att männen och kvinnorna i denna studie positionerar sig som engagerade kan utifrån Butler (2005) förstås som att de knutit sig själv till normen om engagerat föräldraskap så att deras existens – deras ontologi – grundar sig i ”sanningen” om att de är goda föräldrar som bryr sig om sina barn genom ta ansvar för dem, umgås med dem och försöker utveckla nära relationer till dem. Om man ser detta som sanningen om vem man ”är” är det inte önskvärt att iscensätta sig själv som icke-engagerad. Engagemang tycks alltså vara en viktig del av dessa föräldrars självidentitet. Men liksom i andra identitetsprocesser

är även andras erkännande centralt. Subjektet är inte en isolerad varelse, utan att bli ett subjekt handlar om att knyta sig själv till andra subjekt och till de processer som konstituerar och normaliserar en (B utler 1997, Macherey 1992). Liksom andra subjektiveringsprocesser handlar skapandet av sig själv som engagerad förälder med andra ord om tillhörighet. Det handlar förstås om att skapa närhet till dina barn, men givet den samtida idealiseringen av engagemang som ges föräldrars ansvarstagande, umgänge och nära relationer med sina barn, handlar det också om ett erkännande från andra föräldrar och samhället i stort.

Noter

1. För att definiera de olika föräldraskapsideologierna använder sig Lar eau (2003) av plant-metaphor: "concerted cultivation" och "accomplishment of natural growth". Dessa har stora likheter med Halldéns (1992) projekt- och varandeperspektiv.
2. Projektet ingår i en större komparativ studie av familjeliv i Italien, Sverige och USA, har finansierats av Alfred P. Sloan Foundation och koordinerats med forskare vid University of California, Los Angeles och Università di Roma La Sapienza. I Sverige har studien letts av professor Karin Aronsson, Stockholms universitet. Denna artikel har möjliggjorts av ett stipendium från Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) för ett års postdoc vid University of California, Los Angeles.
3. Barnen intervjuades enskilt, förutom två syskon (som båda var mellan 8 och 10 år) i en familj som ville bli intervjuade tillsammans. Föräldrarna intervjuades också enskilt, förutom vid ett tillfälle då ett par (Eklunds i denna artikel) ville genomföra intervjun gemensamt.

Litteratur

- Aarsand, P. & Forsberg, L. (2010) Producing children's corporeal privacy: Ethnographic videotaping as material-discursive practice. *Qualitative research* 10, 249–268
- Beck, U. & Beck-Gernsheim, E. (1995) *The normal chaos of love*. Cambridge: Polity Press
- Bekkengen, L. (2002) *Man får välja. Om föräldraskap och föräldraledighet i arbetsliv och familjeliv*. Malmö: Liber
- Bergnéhr, D. (2008) *Timing parenthood: Independence, family and the ideal life* (Diss). Linköping: tema Barn, Linköpings universitet
- Björnberg, U. (2002) Ideology and choice between work and care: Swedish family policy for working parents. *Critical social policy* 22, 33–52

- Björnberg, U. & Bäck-Wiklund, M. (1990) *Vardagslivets organisering i familj och närsamhälle*. Göteborg: Daidalos
- Brembeck, H. (1992) *Efter Spock: Uppfostransmönster idag*. Göteborg: Etnologiska föreningen i Sverige
- Butler, J. (1997) *The psychic life of power: Theories in subjection*. Stanford: Stanford University Press
- Butler, J. (2000) "Competing universalities", s. 136–181. I: J. Butler, E. Laclau & S. Žižek *Contingency, hegemony and universality: Contemporary dialogues on the left*. London: Verso
- Butler, J. (2005) *Giving an account of oneself*. New York: Routledge
- Butler, J. (2006) *Genus gjort: Kropp, begär och möjlig existens*. Stockholm: Nordstedts.
- Bäck-Wiklund, M. & Bergsten, B. (1997) *Det moderna föräldraskapet: En studie av familj och kön i förändring*. Stockholm: Natur och Kultur
- Daly, K.J. (2001) Deconstructing family time: From ideology to lived experience. *Journal of marriage and family* 63, 283–294.
- De Vault, M.L. (1991) *Feeding the family: The social organization of caring as gendered work*. Chicago: University of Chicago Press
- Edwards, R., Bäck-Wiklund, M., Bak, M. & Ribbens McCarthy, J. (2002) Step-fathering: Comparing policy and everyday experience in Britain and Sweden. *Sociological research online* 7(1). Elektroniskt dokument, hämtat 22 maj 2007 från: <http://www.socresonline.org.uk/7/1/edwards.html>
- Elvin-Nowak, Y. (1999) The meaning of guilt: a phenomenological description of employed mothers' experience of guilt. *Scandinavian journal of psychology* 40, 73–83
- Elvin-Nowak, Y. & Thomsson, H. (2001) Motherhood as idea and practice: a discursive understanding of employed mothers in Sweden. *Gender and society* 15, 407–428
- Forsberg, L. (2007) Involving parents through school letters: Mothers, fathers and teachers negotiating children's education and rearing. *Ethnography and education* 2, 273–288
- Forsberg, L. (2009) Managing time and childcare in dual-earner families: Unforeseen consequences of household strategies. *Acta sociologica* 52, 162–175
- Foucault, M. (2002) *Sexualitetens historia (band 2): Njutningarnas bruk*. Göteborg: Daidalos
- Frykman, J. & Löfgren, O. (1979) *Den kultiverade människan*. Lund: Liber.
- Giddens, A. (1995) *Intimitetens omvandlingar: Sexualitet, kärlek och erotik i*

- det moderna samhället*. Nora: Nya Doxa
- Giddens, A. (2003) *En skenande värld: Hur globaliseringen är på väg att förändra våra liv*. Stockholm: SNS förlag
- Halldén, G. (1992) *Föräldrars tankar om barn: Uppfostringsideologi som kultur*. Stockholm: Carlssons
- Halldén, G. (red.) (2009) *Naturen som symbol för den goda barndomen*. Stockholm: Carlssons
- Hays, S. (1996) *The cultural contradictions of motherhood*. New Haven: Yale University Press
- Janouch, K. (2007) Jag är inte Fredriks hönsamma! *Mama* 1:2007. Elektroniskt dokument, hämtat 21 oktober 2008 från: <http://www.mama.nu/reportage/artiklar/2007/jag-ar-inte-fredriks-honsm/index.xml>
- Johnsdotter, S. (2007) Dumpning av svensksomaliska barn? Om familjer, föräldrar och barn i en transnationell kontext. I: M. Eastmond & L. Åkesson (red.) *Globala familjer. Transnationella nätverk och integrationens gränser*. Hedemora: Gidlunds
- Klinth, R. (2002) *Göra pappa med barn: Den svenska pappapolitiken 1960–95*. Umeå: Boréa
- Kremer-Sadlik, T. & Paugh, A. (2007) Everyday moments: Finding "quality time" in working families. *Time and society* 16, 287–308
- Kugelberg, C. (2006) Constructing the deviant other: mothering and fathering at the workplace. *Gender, work and organization* 13, 152–173
- Lundqvist, Å. (2007) *Familjen i den svenska modellen*. Umeå: Boréa
- Lareau, A. (2003) *Unequal childhoods: Class, race and family life*. Berkely, Ca: University of California Press
- Macherey, P. (1992) "Towards a natural history of norms", s. 176–191. I: T. J. Armstrong (red.) *Michel Foucault: Philosopher*. New York: Harvester Wheatsheaf
- Magnusson, E. (2006) *Hon, han och hemmet. Genuspsykologiska perspektiv på vardagslivet i nordiska barnfamiljer*. Stockholm: Natur och Kultur
- Mellström, U. (2006) Nytt faderskap i skärningspunkten mellan produktion och reproduktion? *Socialvetenskaplig tidskrift* 13, 114–127
- Moberg, E. (1961) "Kvinnans villkorliga frigivning", s. 68–86. I: H. H. Ederberg (red.) *Unga liberaler. Nio inlägg i idédebatten*. Stockholm: Bonniers
- Moqvist, I. (1997) *Den kompletterande familjen. Föräldraskap, fostran och för-*

- ändring i en svensk småstad* (Diss). Umeå: Pedagogiska institutionen, Umeå universitet
- Ochs, E., Graesch, A., Mittman, A., Bradbury, T. and Repetti, R. (2006) "Video ethnography and ethnoarcheological tracking", s. 387–409. I: M. Pitt-Catsoupes, E. Ernst & S. Sweet (red.) *Work and family handbook: Multi-disciplinary perspectives and approaches*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum
- Passanisi, Å. (2006) "För mig tog det tid innan det klickade": Flippa Reinfeldt om kärleken till Fredrik – och nya livet som fru till statsministern. *Aftonbladet* 19 oktober 2006. Elektroniskt dokument, hämtat 21 oktober 2008 från: <http://www.aftonbladet.se/wendela/article445203.ab>.
- Reinfeldt, F. (2006) Regeringsförklaringen 6 oktober 2006. Elektroniskt dokument, hämtat 26 april 2008 från: <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/70232>
- Statistiska centralbyrån (2003) *Tid för vardagsliv: Kvinnors och mäns tidsanvändning 1990/91 och 2000/01*. Stockholm: Statistiska centralbyrån
- Townsend, N. (2002) *The package deal: Marriage, work and fatherhood in men's lives*. Philadelphia, PA: Temple University Press
- Wesslén, G. (2006) Ny politik, nytt jobb, nytt liv... Nu ska Fredrik Reinfeldt resa och lära. *Kupé* December, s. 22–24
- Whitehead, S. (2002) *Men and masculinities: Key themes and new directions*. Cambridge: Polity Press

Sammandrag

Denna etnografiska studie undersöker föräldraskapsideal och föräldrapraktiker hos åtta svenska medelklasspar. Centralt i analysen är begreppet *engagerat föräldraskap*, vilket förstås som en kulturell norm som poängterar betydelsen av att föräldrar tar ansvar för sina barn, spenderar tid med dem och utvecklar nära relationer till dem. Artikeln visar på hur barnen och deras aktiviteter strukturerar föräldrarnas vardagsliv och att barnomsorg prioriteras högre än föräldrarnas egna fritidsaktiviteter. En distinktion görs mellan föräldrars tid *med* barn och tid *för* barn. "Tid med barn" syftar på föräldrars odelade umgänge med barnen, medan "tid för barn" inkluderar barnomsorg och det hushållsarbete som utförs för barns skull. Även om båda tidstyper kan ses som barncentrerade utgör tiden *med* barnen föräldrarnas ideal – ett ideal de anser

är svårt att få tid till i vardagen. Artikeln visar också på att engagemanget till viss del har olika innebörd för män och kvinnor då kvinnorna har huvudansvaret för hushållsarbete och barnomsorg.